

ΑΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΝΟΡΑ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΥΣΗ ΤΩΝ

‘ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ’ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

1. ΕΙΣΗΓΗΣΗ
ΔΙΑΦΕΡΕΣ (ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ)

Στην εισήγηση αυτή επιχειρώ να μοιραστώ μαζί σας κάποιες σκέψεις για το τμήμα που ~~αποτελεί~~ ^{αποτελεί} από την άνοδο της «μετα-πολιτικής», ιδιαίτερα σε σχέση με την ~~απόσχιση των συμβολικών δικαιωμάτων~~ ^{απόσχιση των συμβολικών δικαιωμάτων} του πυρήνα νοήματος των σχέσεων που κάνουν δυνατή τη ~~παράδοση~~ ^{επιμετάδοση} ενεργητικών και ανθεκτικών πολιτικών ταυτοτήτων. Ο αμήχανος –προφανώς- νεολογισμός ‘μετα-πολιτική’ είναι σε χρήση τα τελευταία χρόνια από πολιτικούς φιλοσόφους και κοινωνικούς στοχαστές που παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ τους όπως η Σαντάλ Μουφ, ο Σλαβόι Ζίζεκ, οι Αλεν Μπαντιού και Ζακ Ρανσιέρ, ορισμένοι επίγονοι της κριτικής κοινωνικής θεωρίας στις Ηνωμένες Πολιτείες¹ κ.α. Για λόγους που ~~θα~~ ^{δυσκολεύουν} διευκολύνουν την οικονομία της παρουσίασης, θα σταθώ εδώ περισσότερο στο πεδίο που ξεπροβάλλει με την κυριαρχία της ‘μεταπολιτικής’ χωρίς να υπεισέλθω στους επιμέρους όρους της συζήτησης έτσι όπως μπορούμε να τους ~~διατρέξουμε~~ ^{αναζητήσουμε} με ~~αποφασιστικά~~ ^{επιμεταδοτικά} στη σχετική φιλολογία. Το πεδίο αυτό σχετίζεται εδώ και χρόνια κατά κύριο λόγο – όχι όμως αποκλειστικά- με το ευστόχως αποκαλούμενο από τον Σλαβόι Ζίζεκ «μεταπολιτικό φιλελεύθερο Κέντρο», εκείνα δηλαδή τα στιλ απολογητικής της φιλελεύθερης δημοκρατικής τάξης οι οπαδοί των οποίων φαίνεται να έχουν αποφασίσει για τρία, τουλάχιστον, θεμελιώδη πράγματα::

Πρώτον, ότι κάθε έννοια αυστηρής και «σκληρής» αντιπαλότητας/ ~~διαίρεσης~~ ^{διαφένεσης} είναι προβληματική και εν πολλοίς επιζήμια για το ~~είδος~~ ^{επίπεδο} των διαλόγων και το

¹ Βλ.

Η.Μ.Μ. > 1. κρίση
των συμβολικών
δικαιωμάτων
της < >
μεταπολιτικής

πνεύμα διαδικαστικής σύνεσης που αρμόζουν στις συνθήκες «ανοιχτών» και «αβέβαιων» σχηματισμών όπως οι σημερινοί.

Δεύτερον, ότι έργο μιας δημοκρατικής πολιτικής και κουλτούρας πρέπει να είναι η συμπερίληψη των αντιθετικών ^{ηγάσεται η σχέση "δημοκρατίας και αγοράς"} δυναμικών στα πλαίσια μιας πολιτείας που κατανοείται κυρίως ως ^{διαρκής} δημοσιονομικό καθεστώς ή πλέγμα οικονομικών πολιτικών (με την έννοια που αποδίδεται από τον αγγλικό όρο policy). Το πέρασμα από το ^{πρώτο} ~~πρώτο~~ δομικό-κάθετο ^{αντιθέσεων} στο ^{δεύτερο} ~~δεύτερο~~ της φύσης των κατανομών ωφέλειας/ κόστους από τις «πολιτικές» συνοδεύει εδώ ένα αίτημα για εγκατάλειψη κάθε μεταφυσικά αγκυροβολημένης βουλευσιαρχικής οπτικής: όχι απλά και μόνο την παραίτηση από τις κοινωνιολογικές μήτρες της παραδοσιακής πολιτικής αλλά και την αποφίλωση όλων των νεωτερικών ^{αποφασιστικών} και μυθικών τόπων της (όπως ο λαός, η λαϊκή βούληση, η λαϊκή κυριαρχία).

Τρίτον, ότι κάθε προσπάθεια να ανιχνευτεί ένα σχετικώς μη-διαπερατό και ανθεκτικό στις διακυμάνσεις της συγκυρίας πολιτικό σύνορο προδίδει πάντα ένα είδος νοσταλγίας και μιμητικής επαναφοράς της ολοκληρωτικής θέασης. Σύμφωνα, ας πούμε, με τον φιλελεύθερο κοινωνιολόγο Σμούελ Άϊζενστατ στον πολιτισμό της νεωτερικότητας συναντώνται δυο διαφορετικά προγράμματα και παραδόσεις, ένα ολοκληρωτικό με στοιχεία γνωστικισμού και διχαστικής καθαρολογίας και ένα πλουραλιστικό πρόγραμμα που αποδέχεται, ex principio, την ανοιχτή, ~~πολύμορφη~~ και αστάθμητη φύση όλων των κοινωνικών και πολιτισμικών διαλόγων. Κατά τον ίδιο αναλυτή, ο σύγχρονος φονταμενταλισμός των ιερών πολέμων «κληρονομεί» ουσιαστικά την ιακωβινική-ολοκληρωτική και λενινιστική ψυχή της νεωτερικότητας και γι αυτό παρουσιάζεται ως ο νέος εχθρός της ανοιχτής κοινωνίας και του πολιτισμού της.

Δεν θα ήταν λάθος εδώ να ισχυριστούμε ότι υπό το πρίσμα του «μεταπολιτικού φιλελεύθερου Κέντρου» κάθε μνεία σε μια διαλεκτική σκοπών ως προς αξίες, σε μια πολιτική δηλαδή που επιζητεί να θεμελιώσει μια

συλλογική ελπίδα προσανατολισμένη σε μια εναλλακτική πρόσληψη της φύσης των μετα-παραδοσιακών σχηματισμών, παρεκκλίνει, με τον έναν ή άλλον τρόπο, προς τον φονταμενταλισμό.

Από τη στιγμή λοιπόν που έχει κριθεί ότι:

1. Η έννοια ενός πολιτικού συνόρου ως τόπου σύγκρουσης για το πραγματικό Σύνταγμα των προηγμένων κοινωνιών είναι ασύμβατη με τον λογικό πλουραλισμό της ύστερης νεωτερικότητας ή της μετανεωτερικότητας
2. ότι πυρήνας της δημοκρατικής πολιτικής είναι η θέσπιση και στη συνέχεια η επικοινωνιακή διάχυση μεθόδων ορθής συνεννόησης που μπορεί να ελαχιστοποιήσουν ή να καταστήσουν αδρανές το εκάστοτε «κακό» εγκαθιστώντας την Αυτοκρατορία του Καλού μέσα από το Δίκαιο (εθνικές και υπερεθνικές συμφωνίες)
3. και ότι, τέλος, η συγκρότηση κάθε ετεροδοξίας με αξιώσεις πρόσβασης σε ένα θεμελιώδες συντακτικό Αγαθό αποτελεί δίοδο προς την ολοκληρωτική αίρεση.

Από αυτή τη στιγμή λοιπόν βρισκόμαστε μέσα στη ζώνη της μεταπολιτικής.

Επισημαίνω ωστόσο ότι η ^{αυτή} ~~αυτή~~ ^{αυτή} ~~αυτή~~ ζώνη δεν εμφανίζεται με παρόμοιους όρους και μορφές, ^{αυτή} ~~αυτή~~ ^{αυτή} ~~αυτή~~ σε κάθε εθνικό κοινωνικό χώρο και ιστορική

⁶ ~~ν~~ ⁷ ~~ν~~ ⁸ ~~ν~~ ⁹ ~~ν~~ ¹⁰ ~~ν~~ ¹¹ ~~ν~~ ¹² ~~ν~~ ¹³ ~~ν~~ ¹⁴ ~~ν~~ ¹⁵ ~~ν~~ ¹⁶ ~~ν~~ ¹⁷ ~~ν~~ ¹⁸ ~~ν~~ ¹⁹ ~~ν~~ ²⁰ ~~ν~~ ²¹ ~~ν~~ ²² ~~ν~~ ²³ ~~ν~~ ²⁴ ~~ν~~ ²⁵ ~~ν~~ ²⁶ ~~ν~~ ²⁷ ~~ν~~ ²⁸ ~~ν~~ ²⁹ ~~ν~~ ³⁰ ~~ν~~ ³¹ ~~ν~~ ³² ~~ν~~ ³³ ~~ν~~ ³⁴ ~~ν~~ ³⁵ ~~ν~~ ³⁶ ~~ν~~ ³⁷ ~~ν~~ ³⁸ ~~ν~~ ³⁹ ~~ν~~ ⁴⁰ ~~ν~~ ⁴¹ ~~ν~~ ⁴² ~~ν~~ ⁴³ ~~ν~~ ⁴⁴ ~~ν~~ ⁴⁵ ~~ν~~ ⁴⁶ ~~ν~~ ⁴⁷ ~~ν~~ ⁴⁸ ~~ν~~ ⁴⁹ ~~ν~~ ⁵⁰ ~~ν~~ ⁵¹ ~~ν~~ ⁵² ~~ν~~ ⁵³ ~~ν~~ ⁵⁴ ~~ν~~ ⁵⁵ ~~ν~~ ⁵⁶ ~~ν~~ ⁵⁷ ~~ν~~ ⁵⁸ ~~ν~~ ⁵⁹ ~~ν~~ ⁶⁰ ~~ν~~ ⁶¹ ~~ν~~ ⁶² ~~ν~~ ⁶³ ~~ν~~ ⁶⁴ ~~ν~~ ⁶⁵ ~~ν~~ ⁶⁶ ~~ν~~ ⁶⁷ ~~ν~~ ⁶⁸ ~~ν~~ ⁶⁹ ~~ν~~ ⁷⁰ ~~ν~~ ⁷¹ ~~ν~~ ⁷² ~~ν~~ ⁷³ ~~ν~~ ⁷⁴ ~~ν~~ ⁷⁵ ~~ν~~ ⁷⁶ ~~ν~~ ⁷⁷ ~~ν~~ ⁷⁸ ~~ν~~ ⁷⁹ ~~ν~~ ⁸⁰ ~~ν~~ ⁸¹ ~~ν~~ ⁸² ~~ν~~ ⁸³ ~~ν~~ ⁸⁴ ~~ν~~ ⁸⁵ ~~ν~~ ⁸⁶ ~~ν~~ ⁸⁷ ~~ν~~ ⁸⁸ ~~ν~~ ⁸⁹ ~~ν~~ ⁹⁰ ~~ν~~ ⁹¹ ~~ν~~ ⁹² ~~ν~~ ⁹³ ~~ν~~ ⁹⁴ ~~ν~~ ⁹⁵ ~~ν~~ ⁹⁶ ~~ν~~ ⁹⁷ ~~ν~~ ⁹⁸ ~~ν~~ ⁹⁹ ~~ν~~ ¹⁰⁰ ~~ν~~ ¹⁰¹ ~~ν~~ ¹⁰² ~~ν~~ ¹⁰³ ~~ν~~ ¹⁰⁴ ~~ν~~ ¹⁰⁵ ~~ν~~ ¹⁰⁶ ~~ν~~ ¹⁰⁷ ~~ν~~ ¹⁰⁸ ~~ν~~ ¹⁰⁹ ~~ν~~ ¹¹⁰ ~~ν~~ ¹¹¹ ~~ν~~ ¹¹² ~~ν~~ ¹¹³ ~~ν~~ ¹¹⁴ ~~ν~~ ¹¹⁵ ~~ν~~ ¹¹⁶ ~~ν~~ ¹¹⁷ ~~ν~~ ¹¹⁸ ~~ν~~ ¹¹⁹ ~~ν~~ ¹²⁰ ~~ν~~ ¹²¹ ~~ν~~ ¹²² ~~ν~~ ¹²³ ~~ν~~ ¹²⁴ ~~ν~~ ¹²⁵ ~~ν~~ ¹²⁶ ~~ν~~ ¹²⁷ ~~ν~~ ¹²⁸ ~~ν~~ ¹²⁹ ~~ν~~ ¹³⁰ ~~ν~~ ¹³¹ ~~ν~~ ¹³² ~~ν~~ ¹³³ ~~ν~~ ¹³⁴ ~~ν~~ ¹³⁵ ~~ν~~ ¹³⁶ ~~ν~~ ¹³⁷ ~~ν~~ ¹³⁸ ~~ν~~ ¹³⁹ ~~ν~~ ¹⁴⁰ ~~ν~~ ¹⁴¹ ~~ν~~ ¹⁴² ~~ν~~ ¹⁴³ ~~ν~~ ¹⁴⁴ ~~ν~~ ¹⁴⁵ ~~ν~~ ¹⁴⁶ ~~ν~~ ¹⁴⁷ ~~ν~~ ¹⁴⁸ ~~ν~~ ¹⁴⁹ ~~ν~~ ¹⁵⁰ ~~ν~~ ¹⁵¹ ~~ν~~ ¹⁵² ~~ν~~ ¹⁵³ ~~ν~~ ¹⁵⁴ ~~ν~~ ¹⁵⁵ ~~ν~~ ¹⁵⁶ ~~ν~~ ¹⁵⁷ ~~ν~~ ¹⁵⁸ ~~ν~~ ¹⁵⁹ ~~ν~~ ¹⁶⁰ ~~ν~~ ¹⁶¹ ~~ν~~ ¹⁶² ~~ν~~ ¹⁶³ ~~ν~~ ¹⁶⁴ ~~ν~~ ¹⁶⁵ ~~ν~~ ¹⁶⁶ ~~ν~~ ¹⁶⁷ ~~ν~~ ¹⁶⁸ ~~ν~~ ¹⁶⁹ ~~ν~~ ¹⁷⁰ ~~ν~~ ¹⁷¹ ~~ν~~ ¹⁷² ~~ν~~ ¹⁷³ ~~ν~~ ¹⁷⁴ ~~ν~~ ¹⁷⁵ ~~ν~~ ¹⁷⁶ ~~ν~~ ¹⁷⁷ ~~ν~~ ¹⁷⁸ ~~ν~~ ¹⁷⁹ ~~ν~~ ¹⁸⁰ ~~ν~~ ¹⁸¹ ~~ν~~ ¹⁸² ~~ν~~ ¹⁸³ ~~ν~~ ¹⁸⁴ ~~ν~~ ¹⁸⁵ ~~ν~~ ¹⁸⁶ ~~ν~~ ¹⁸⁷ ~~ν~~ ¹⁸⁸ ~~ν~~ ¹⁸⁹ ~~ν~~ ¹⁹⁰ ~~ν~~ ¹⁹¹ ~~ν~~ ¹⁹² ~~ν~~ ¹⁹³ ~~ν~~ ¹⁹⁴ ~~ν~~ ¹⁹⁵ ~~ν~~ ¹⁹⁶ ~~ν~~ ¹⁹⁷ ~~ν~~ ¹⁹⁸ ~~ν~~ ¹⁹⁹ ~~ν~~ ²⁰⁰ ~~ν~~ ²⁰¹ ~~ν~~ ²⁰² ~~ν~~ ²⁰³ ~~ν~~ ²⁰⁴ ~~ν~~ ²⁰⁵ ~~ν~~ ²⁰⁶ ~~ν~~ ²⁰⁷ ~~ν~~ ²⁰⁸ ~~ν~~ ²⁰⁹ ~~ν~~ ²¹⁰ ~~ν~~ ²¹¹ ~~ν~~ ²¹² ~~ν~~ ²¹³ ~~ν~~ ²¹⁴ ~~ν~~ ²¹⁵ ~~ν~~ ²¹⁶ ~~ν~~ ²¹⁷ ~~ν~~ ²¹⁸ ~~ν~~ ²¹⁹ ~~ν~~ ²²⁰ ~~ν~~ ²²¹ ~~ν~~ ²²² ~~ν~~ ²²³ ~~ν~~ ²²⁴ ~~ν~~ ²²⁵ ~~ν~~ ²²⁶ ~~ν~~ ²²⁷ ~~ν~~ ²²⁸ ~~ν~~ ²²⁹ ~~ν~~ ²³⁰ ~~ν~~ ²³¹ ~~ν~~ ²³² ~~ν~~ ²³³ ~~ν~~ ²³⁴ ~~ν~~ ²³⁵ ~~ν~~ ²³⁶ ~~ν~~ ²³⁷ ~~ν~~ ²³⁸ ~~ν~~ ²³⁹ ~~ν~~ ²⁴⁰ ~~ν~~ ²⁴¹ ~~ν~~ ²⁴² ~~ν~~ ²⁴³ ~~ν~~ ²⁴⁴ ~~ν~~ ²⁴⁵ ~~ν~~ ²⁴⁶ ~~ν~~ ²⁴⁷ ~~ν~~ ²⁴⁸ ~~ν~~ ²⁴⁹ ~~ν~~ ²⁵⁰ ~~ν~~ ²⁵¹ ~~ν~~ ²⁵² ~~ν~~ ²⁵³ ~~ν~~ ²⁵⁴ ~~ν~~ ²⁵⁵ ~~ν~~ ²⁵⁶ ~~ν~~ ²⁵⁷ ~~ν~~ ²⁵⁸ ~~ν~~ ²⁵⁹ ~~ν~~ ²⁶⁰ ~~ν~~ ²⁶¹ ~~ν~~ ²⁶² ~~ν~~ ²⁶³ ~~ν~~ ²⁶⁴ ~~ν~~ ²⁶⁵ ~~ν~~ ²⁶⁶ ~~ν~~ ²⁶⁷ ~~ν~~ ²⁶⁸ ~~ν~~ ²⁶⁹ ~~ν~~ ²⁷⁰ ~~ν~~ ²⁷¹ ~~ν~~ ²⁷² ~~ν~~ ²⁷³ ~~ν~~ ²⁷⁴ ~~ν~~ ²⁷⁵ ~~ν~~ ²⁷⁶ ~~ν~~ ²⁷⁷ ~~ν~~ ²⁷⁸ ~~ν~~ ²⁷⁹ ~~ν~~ ²⁸⁰ ~~ν~~ ²⁸¹ ~~ν~~ ²⁸² ~~ν~~ ²⁸³ ~~ν~~ ²⁸⁴ ~~ν~~ ²⁸⁵ ~~ν~~ ²⁸⁶ ~~ν~~ ²⁸⁷ ~~ν~~ ²⁸⁸ ~~ν~~ ²⁸⁹ ~~ν~~ ²⁹⁰ ~~ν~~ ²⁹¹ ~~ν~~ ²⁹² ~~ν~~ ²⁹³ ~~ν~~ ²⁹⁴ ~~ν~~ ²⁹⁵ ~~ν~~ ²⁹⁶ ~~ν~~ ²⁹⁷ ~~ν~~ ²⁹⁸ ~~ν~~ ²⁹⁹ ~~ν~~ ³⁰⁰ ~~ν~~ ³⁰¹ ~~ν~~ ³⁰² ~~ν~~ ³⁰³ ~~ν~~ ³⁰⁴ ~~ν~~ ³⁰⁵ ~~ν~~ ³⁰⁶ ~~ν~~ ³⁰⁷ ~~ν~~ ³⁰⁸ ~~ν~~ ³⁰⁹ ~~ν~~ ³¹⁰ ~~ν~~ ³¹¹ ~~ν~~ ³¹² ~~ν~~ ³¹³ ~~ν~~ ³¹⁴ ~~ν~~ ³¹⁵ ~~ν~~ ³¹⁶ ~~ν~~ ³¹⁷ ~~ν~~ ³¹⁸ ~~ν~~ ³¹⁹ ~~ν~~ ³²⁰ ~~ν~~ ³²¹ ~~ν~~ ³²² ~~ν~~ ³²³ ~~ν~~ ³²⁴ ~~ν~~ ³²⁵ ~~ν~~ ³²⁶ ~~ν~~ ³²⁷ ~~ν~~ ³²⁸ ~~ν~~ ³²⁹ ~~ν~~ ³³⁰ ~~ν~~ ³³¹ ~~ν~~ ³³² ~~ν~~ ³³³ ~~ν~~ ³³⁴ ~~ν~~ ³³⁵ ~~ν~~ ³³⁶ ~~ν~~ ³³⁷ ~~ν~~ ³³⁸ ~~ν~~ ³³⁹ ~~ν~~ ³⁴⁰ ~~ν~~ ³⁴¹ ~~ν~~ ³⁴² ~~ν~~ ³⁴³ ~~ν~~ ³⁴⁴ ~~ν~~ ³⁴⁵ ~~ν~~ ³⁴⁶ ~~ν~~ ³⁴⁷ ~~ν~~ ³⁴⁸ ~~ν~~ ³⁴⁹ ~~ν~~ ³⁵⁰ ~~ν~~ ³⁵¹ ~~ν~~ ³⁵² ~~ν~~ ³⁵³ ~~ν~~ ³⁵⁴ ~~ν~~ ³⁵⁵ ~~ν~~ ³⁵⁶ ~~ν~~ ³⁵⁷ ~~ν~~ ³⁵⁸ ~~ν~~ ³⁵⁹ ~~ν~~ ³⁶⁰ ~~ν~~ ³⁶¹ ~~ν~~ ³⁶² ~~ν~~ ³⁶³ ~~ν~~ ³⁶⁴ ~~ν~~ ³⁶⁵ ~~ν~~ ³⁶⁶ ~~ν~~ ³⁶⁷ ~~ν~~ ³⁶⁸ ~~ν~~ ³⁶⁹ ~~ν~~ ³⁷⁰ ~~ν~~ ³⁷¹ ~~ν~~ ³⁷² ~~ν~~ ³⁷³ ~~ν~~ ³⁷⁴ ~~ν~~ ³⁷⁵ ~~ν~~ ³⁷⁶ ~~ν~~ ³⁷⁷ ~~ν~~ ³⁷⁸ ~~ν~~ ³⁷⁹ ~~ν~~ ³⁸⁰ ~~ν~~ ³⁸¹ ~~ν~~ ³⁸² ~~ν~~ ³⁸³ ~~ν~~ ³⁸⁴ ~~ν~~ ³⁸⁵ ~~ν~~ ³⁸⁶ ~~ν~~ ³⁸⁷ ~~ν~~ ³⁸⁸ ~~ν~~ ³⁸⁹ ~~ν~~ ³⁹⁰ ~~ν~~ ³⁹¹ ~~ν~~ ³⁹² ~~ν~~ ³⁹³ ~~ν~~ ³⁹⁴ ~~ν~~ ³⁹⁵ ~~ν~~ ³⁹⁶ ~~ν~~ ³⁹⁷ ~~ν~~ ³⁹⁸ ~~ν~~ ³⁹⁹ ~~ν~~ ⁴⁰⁰ ~~ν~~ ⁴⁰¹ ~~ν~~ ⁴⁰² ~~ν~~ ⁴⁰³ ~~ν~~ ⁴⁰⁴ ~~ν~~ ⁴⁰⁵ ~~ν~~ ⁴⁰⁶ ~~ν~~ ⁴⁰⁷ ~~ν~~ ⁴⁰⁸ ~~ν~~ ⁴⁰⁹ ~~ν~~ ⁴¹⁰ ~~ν~~ ⁴¹¹ ~~ν~~ ⁴¹² ~~ν~~ ⁴¹³ ~~ν~~ ⁴¹⁴ ~~ν~~ ⁴¹⁵ ~~ν~~ ⁴¹⁶ ~~ν~~ ⁴¹⁷ ~~ν~~ ⁴¹⁸ ~~ν~~ ⁴¹⁹ ~~ν~~ ⁴²⁰ ~~ν~~ ⁴²¹ ~~ν~~ ⁴²² ~~ν~~ ⁴²³ ~~ν~~ ⁴²⁴ ~~ν~~ ⁴²⁵ ~~ν~~ ⁴²⁶ ~~ν~~ ⁴²⁷ ~~ν~~ ⁴²⁸ ~~ν~~ ⁴²⁹ ~~ν~~ ⁴³⁰ ~~ν~~ ⁴³¹ ~~ν~~ ⁴³² ~~ν~~ ⁴³³ ~~ν~~ ⁴³⁴ ~~ν~~ ⁴³⁵ ~~ν~~ ⁴³⁶ ~~ν~~ ⁴³⁷ ~~ν~~ ⁴³⁸ ~~ν~~ ⁴³⁹ ~~ν~~ ⁴⁴⁰ ~~ν~~ ⁴⁴¹ ~~ν~~ ⁴⁴² ~~ν~~ ⁴⁴³ ~~ν~~ ⁴⁴⁴ ~~ν~~ ⁴⁴⁵ ~~ν~~ ⁴⁴⁶ ~~ν~~ ⁴⁴⁷ ~~ν~~ ⁴⁴⁸ ~~ν~~ ⁴⁴⁹ ~~ν~~ ⁴⁵⁰ ~~ν~~ ⁴⁵¹ ~~ν~~ ⁴⁵² ~~ν~~ ⁴⁵³ ~~ν~~ ⁴⁵⁴ ~~ν~~ ⁴⁵⁵ ~~ν~~ ⁴⁵⁶ ~~ν~~ ⁴⁵⁷ ~~ν~~ ⁴⁵⁸ ~~ν~~ ⁴⁵⁹ ~~ν~~ ⁴⁶⁰ ~~ν~~ ⁴⁶¹ ~~ν~~ ⁴⁶² ~~ν~~ ⁴⁶³ ~~ν~~ ⁴⁶⁴ ~~ν~~ ⁴⁶⁵ ~~ν~~ ⁴⁶⁶ ~~ν~~ ⁴⁶⁷ ~~ν~~ ⁴⁶⁸ ~~ν~~ ⁴⁶⁹ ~~ν~~ ⁴⁷⁰ ~~ν~~ ⁴⁷¹ ~~ν~~ ⁴⁷² ~~ν~~ ⁴⁷³ ~~ν~~ ⁴⁷⁴ ~~ν~~ ⁴⁷⁵ ~~ν~~ ⁴⁷⁶ ~~ν~~ ⁴⁷⁷ ~~ν~~ ⁴⁷⁸ ~~ν~~ ⁴⁷⁹ ~~ν~~ ⁴⁸⁰ ~~ν~~ ⁴⁸¹ ~~ν~~ ⁴⁸² ~~ν~~ ⁴⁸³ ~~ν~~ ⁴⁸⁴ ~~ν~~ ⁴⁸⁵ ~~ν~~ ⁴⁸⁶ ~~ν~~ ⁴⁸⁷ ~~ν~~ ⁴⁸⁸ ~~ν~~ ⁴⁸⁹ ~~ν~~ ⁴⁹⁰ ~~ν~~ ⁴⁹¹ ~~ν~~ ⁴⁹² ~~ν~~ ⁴⁹³ ~~ν~~ ⁴⁹⁴ ~~ν~~ ⁴⁹⁵ ~~ν~~ ⁴⁹⁶ ~~ν~~ ⁴⁹⁷ ~~ν~~ ⁴⁹⁸ ~~ν~~ ⁴⁹⁹ ~~ν~~ ⁵⁰⁰ ~~ν~~ ⁵⁰¹ ~~ν~~ ⁵⁰² ~~ν~~ ⁵⁰³ ~~ν~~ ⁵⁰⁴ ~~ν~~ ⁵⁰⁵ ~~ν~~ ⁵⁰⁶ ~~ν~~ ⁵⁰⁷ ~~ν~~ ⁵⁰⁸ ~~ν~~ ⁵⁰⁹ ~~ν~~ ⁵¹⁰ ~~ν~~ ⁵¹¹ ~~ν~~ ⁵¹² ~~ν~~ ⁵¹³ ~~ν~~ ⁵¹⁴ ~~ν~~ ⁵¹⁵ ~~ν~~ ⁵¹⁶ ~~ν~~ ⁵¹⁷ ~~ν~~ ⁵¹⁸ ~~ν~~ ⁵¹⁹ ~~ν~~ ⁵²⁰ ~~ν~~ ⁵²¹ ~~ν~~ ⁵²² ~~ν~~ ⁵²³ ~~ν~~ ⁵²⁴ ~~ν~~ ⁵²⁵ ~~ν~~ ⁵²⁶ ~~ν~~ ⁵²⁷ ~~ν~~ ⁵²⁸ ~~ν~~ ⁵²⁹ ~~ν~~ ⁵³⁰ ~~ν~~ ⁵³¹ ~~ν~~ ⁵³² ~~ν~~ ⁵³³ ~~ν~~ ⁵³⁴ ~~ν~~ ⁵³⁵ ~~ν~~ ⁵³⁶ ~~ν~~ ⁵³⁷ ~~ν~~ ⁵³⁸ ~~ν~~ ⁵³⁹ ~~ν~~ ⁵⁴⁰ ~~ν~~ ⁵⁴¹ ~~ν~~ ⁵⁴² ~~ν~~ ⁵⁴³ ~~ν~~ ⁵⁴⁴ ~~ν~~ ⁵⁴⁵ ~~ν~~ ⁵⁴⁶ ~~ν~~ ⁵⁴⁷ ~~ν~~ ⁵⁴⁸ ~~ν~~ ⁵⁴⁹ ~~ν~~ ⁵⁵⁰ ~~ν~~ ⁵⁵¹ ~~ν~~ ⁵⁵² ~~ν~~ ⁵⁵³ ~~ν~~ ⁵⁵⁴ ~~ν~~ ⁵⁵⁵ ~~ν~~ ⁵⁵⁶ ~~ν~~ ⁵⁵⁷ ~~ν~~ ⁵⁵⁸ ~~ν~~ ⁵⁵⁹ ~~ν~~ ⁵⁶⁰ ~~ν~~ ⁵⁶¹ ~~ν~~ ⁵⁶² ~~ν~~ ⁵⁶³ ~~ν~~ ⁵⁶⁴ ~~ν~~ ⁵⁶⁵ ~~ν~~ ⁵⁶⁶ ~~ν~~ ⁵⁶⁷ ~~ν~~ ⁵⁶⁸ ~~ν~~ ⁵⁶⁹ ~~ν~~ ⁵⁷⁰ ~~ν~~ ⁵⁷¹ ~~ν~~ ⁵⁷² ~~ν~~ ⁵⁷³ ~~ν~~ ⁵⁷⁴ ~~ν~~ ⁵⁷⁵ ~~ν~~ ⁵⁷⁶ ~~ν~~ ⁵⁷⁷ ~~ν~~ ⁵⁷⁸ ~~ν~~ ⁵⁷⁹ ~~ν~~ ⁵⁸⁰ ~~ν~~ ⁵⁸¹ ~~ν~~ ⁵⁸² ~~ν~~ ⁵⁸³ ~~ν~~ ⁵⁸⁴ ~~ν~~ ⁵⁸⁵ ~~ν~~ ⁵⁸⁶ ~~ν~~ ⁵⁸⁷ ~~ν~~ ⁵⁸⁸ ~~ν~~ ⁵⁸⁹ ~~ν~~ ⁵⁹⁰ ~~ν~~ ⁵⁹¹ ~~ν~~ ⁵⁹² ~~ν~~ ⁵⁹³ ~~ν~~ ⁵⁹⁴ ~~ν~~ ⁵⁹⁵ ~~ν~~ ⁵⁹⁶ ~~ν~~ ⁵⁹⁷ ~~ν~~ ⁵⁹⁸ ~~ν~~ ⁵⁹⁹ ~~ν~~ ⁶⁰⁰ ~~ν~~ ⁶⁰¹ ~~ν~~ ⁶⁰² ~~ν~~ ⁶⁰³ ~~ν~~ ⁶⁰⁴ ~~ν~~ ⁶⁰⁵ ~~ν~~ ⁶⁰⁶ ~~ν~~ ⁶⁰⁷ ~~ν~~ ⁶⁰⁸ ~~ν~~ ⁶⁰⁹ ~~ν~~ ⁶¹⁰ ~~ν~~ ⁶¹¹ ~~ν~~ ⁶¹² ~~ν~~ ⁶¹³ ~~ν~~ ⁶¹⁴ ~~ν~~ ⁶¹⁵ ~~ν~~ ⁶¹⁶ ~~ν~~ ⁶¹⁷ ~~ν~~ ⁶¹⁸ ~~ν~~ ⁶¹⁹ ~~ν~~ ⁶²⁰ ~~ν~~ ⁶²¹ ~~ν~~ ⁶²² ~~ν~~ ⁶²³ ~~ν~~ ⁶²⁴ ~~ν~~ ⁶²⁵ ~~ν~~ ⁶²⁶ ~~ν~~ ⁶²⁷ ~~ν~~ ⁶²⁸ ~~ν~~ ⁶²⁹ ~~ν~~ ⁶³⁰ ~~ν~~ ⁶³¹ ~~ν~~ ⁶³² ~~ν~~ ⁶³³ ~~ν~~ ⁶³⁴ ~~ν~~ ⁶³⁵ ~~ν~~ ⁶³⁶ ~~ν~~ ⁶³⁷ ~~ν~~ ⁶³⁸ ~~ν~~ ⁶³⁹ ~~ν~~ ⁶⁴⁰ ~~ν~~ ⁶⁴¹ ~~ν~~ ⁶⁴² ~~ν~~ ⁶⁴³ ~~ν~~ ⁶⁴⁴ ~~ν~~ ⁶⁴⁵ ~~ν~~ ⁶⁴⁶ ~~ν~~ ⁶⁴⁷ ~~ν~~ ⁶⁴⁸ ~~ν~~ ⁶⁴⁹ ~~ν~~ ⁶⁵⁰ ~~ν~~ ⁶⁵¹ ~~ν~~ ⁶⁵² ~~ν~~ ⁶⁵³ ~~ν~~ ⁶⁵⁴ ~~ν~~ ⁶⁵⁵ ~~ν~~ ⁶⁵⁶ ~~ν~~ ⁶⁵⁷ ~~ν~~ ⁶⁵⁸ ~~ν~~ ⁶⁵⁹ ~~ν~~ ⁶⁶⁰ ~~ν~~ ⁶⁶¹ ~~ν~~ ⁶⁶² ~~ν~~ ⁶⁶³ ~~ν~~ ⁶⁶⁴ ~~ν~~ ⁶⁶⁵ ~~ν~~ ⁶⁶⁶ ~~ν~~ ⁶⁶⁷ ~~ν~~ ⁶⁶⁸ ~~ν~~ ⁶⁶⁹ ~~ν~~ ⁶⁷⁰ ~~ν~~ ⁶⁷¹ ~~ν~~ ⁶⁷² ~~ν~~ ⁶⁷³ ~~ν~~ ⁶⁷⁴ ~~ν~~ ⁶⁷⁵ ~~ν~~ ⁶⁷⁶ ~~ν~~ ⁶⁷⁷ ~~ν~~ ⁶⁷⁸ ~~ν~~ ⁶⁷⁹ ~~ν~~ ⁶⁸⁰ ~~ν~~ ⁶⁸¹ ~~ν~~ ⁶⁸² ~~ν~~ ⁶⁸³ ~~ν~~ ⁶⁸⁴ ~~ν~~ ⁶⁸⁵ ~~ν~~ ⁶⁸⁶ ~~ν~~ ⁶⁸⁷ ~~ν~~ ⁶⁸⁸ ~~ν~~ ⁶⁸⁹ ~~ν~~ ⁶⁹⁰ ~~ν~~ ⁶⁹¹ ~~ν~~ ⁶⁹² ~~ν~~ ⁶⁹³ ~~ν~~ ⁶⁹⁴ ~~ν~~ ⁶⁹⁵ ~~ν~~ ⁶⁹⁶ ~~ν~~ ⁶⁹⁷ ~~ν~~ ⁶⁹⁸ ~~ν~~ ⁶⁹⁹ ~~ν~~ ⁷⁰⁰ ~~ν~~ ⁷⁰¹ ~~ν~~ ⁷⁰² ~~ν~~ ⁷⁰³ ~~ν~~ ⁷⁰⁴ ~~ν~~ ⁷⁰⁵ ~~ν~~ ⁷⁰⁶ ~~ν~~ ⁷⁰⁷ ~~ν~~ ⁷⁰⁸ ~~ν~~ ⁷⁰⁹ ~~ν~~ ⁷¹⁰ ~~ν~~ ⁷¹¹ ~~ν~~ ⁷¹² ~~ν~~ ⁷¹³ ~~ν~~ ⁷¹⁴ ~~ν~~ ⁷¹⁵ ~~ν~~ ⁷¹⁶ ~~ν~~ ⁷¹⁷ ~~ν~~ ⁷¹⁸ ~~ν~~ ⁷¹⁹ ~~ν~~ ⁷²⁰ ~~ν~~ ⁷²¹ ~~ν~~ ⁷²² ~~ν~~ ⁷²³ ~~ν~~ ⁷²⁴ ~~ν~~ ⁷²⁵ ~~ν~~ ⁷²⁶ ~~ν~~ ⁷²⁷ ~~ν~~ ⁷²⁸ ~~ν~~ ⁷²⁹ ~~ν~~ ⁷³⁰ ~~ν~~ ⁷³¹ ~~ν~~ ⁷³² ~~ν~~ ⁷³³ ~~ν~~ ⁷³⁴ ~~ν~~ ⁷³⁵ ~~ν~~ ⁷³⁶ ~~ν~~ ⁷³⁷ ~~ν~~ ^{738</}

διολίσθησης μιας πολιτικής ατζέντας. Η εμμονή βεβαίως ορισμένων συγγραφέων να διαχωρίζουν με κατηγορηματικό τρόπο τη λεγόμενη ουσία του Πολιτικού από ευρύτερες αξιακές απορίες πρέπει να γίνει αντικείμενο προσεκτικής συζήτησης- δεν είναι καθόλου απλή υπόθεση. Περισσότερο σημαντική εκτιμώ ότι είναι μια άλλη διάσταση, αυτή ειδικά που έχω κατά νου να θίξω τώρα: με ποιο τρόπο άραγε η εδραίωση της μεταπολιτικής «αλλάζει» - για να το πω όσο πιο ουδέτερα γίνεται- την έννοια της πολιτικο-συμβολικής οριοθέτησης; Είναι προφανές πως αυτή η αλλαγή δεν σημαίνει εξάλειψη κάθε συνοριακής γραμμής αλλά αδρανοποίηση της ιδιαίτερης πολιτικής φύσης των διαιρέσεων ή των σχισμάτων που εμφανίζονται στο κοινωνικό². Αυτή η εξασθένιση της πολιτικότητας συνοδεύεται εξάλλου από την υπερ-επένδυση σε άλλα συμβολικά σχίσματα που αφορούν είτε πολιτισμικές ταυτοτικές θέσεις είτε θρησκευτικά «ανήκειν» είτε άλλου τύπου κατηγοριακές φιλονικίες που προκύπτουν στην εργασιακή και οικονομική σφαίρα. Ένας θεωρητικός λόγος κωδικοποίησε αυτή την εξέλιξη μιλώντας προ ετών για μετάβαση από τις πολιτικές της χειραφέτησης στις πολιτικές της διαφοράς ή στις «πολιτικές του βίου» (Life-politics) που μεριμνούν για τη ρύθμιση του συμβιώνειν και της αμοιβαίας κατανόησης των υποκειμένων σε συνθήκες όπου η πληθώρα των επιμέρους αξιώσεων αναγνώρισης επιτάσσει τον αυτοπεριορισμό εκάστης οπτικής γωνίας και το σεβασμό στην ανεξάντλητη ποικιλία των σχεδίων ζωής, των μοντέλων αυτοπραγμάτωσης κλπ.

Όσοι επιμένουν στην αναγκαιότητα ~~αυτή~~ της μετάβασης βλέπουν την επικράτηση της μεταπολιτικής ως ευκαιρία διεύρυνσης και εμπλουτισμού του νοήματος του πολιτικού και όχι ως συρρίκνωση και μηδενιστική απαξίωσή του. Επισημαίνουν, άλλωστε, ότι αυτό που χρεοκοπεί είναι η έννοια μιας καθολικής περιεκτικής οριοθέτησης των «σημείων» (συγκρούσεων, διαλόγων, θεματικών) που διαιρούν εκ των ένδον τα σύνθετα κοινωνικά πεδία: η έννοια δηλαδή ενός

² Ήδη πριν πολλές δεκαετίες, ο Αμερικανός πολιτικός θεωρητικός Sheldon Wolin στο κεφαλαίωδες βιβλίο του Politics and Vision (), έκανε την εξής καίρια παρατήρηση σχετικά με την ιδιαιτερότητα του Πολιτικού εν σχέση με άλλες μορφές 'κοινωνικής υπευθυνότητας' και συμμετοχής στη λεγόμενη κοινωνία των πολιτών: «Η 'πολιτική' υπευθυνότητα έχει νόημα μόνο με τους όρους ...

-5-

προνομιακού και υπερ-υψωμένου τόπου από όπου μπορεί να χαράσσονται σύνορα, να υποδεικνύονται αντίπαλες κλητεύσεις και να προκαταλαμβάνονται οι «λογικές» διελεύσεις και προσεγγίσεις προς κάποιον επιθυμητό «τελικό στόχο». Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή, η μεταπολιτική είναι απλώς η αναπότρεπτη και εύλογη συνέπεια βαθύτατων κοινωνιολογικών και πολιτισμικών αλλαγών που οδήγησαν στην παρακμή της ιδέας περί μιας «κεντρικής σύγκρουσης» και «βασικής αντίθεσης» στις καπιταλιστικές κοινωνίες και στην διάνοιξη πολλαπλών χώρων διεκδίκησης και διαπραγμάτευσης για όλο και περισσότερους και απρόβλεπτους παίκτες.

2

Το ζήτημα μιας κοινωνιολογικής ή πολιτισμικής δικαιολόγησης για το πρόβλημα που τίγω εδώ – την επίδραση που έχει η διάχυση της μεταπολιτικής ιδιαίτερα ως προς τη δυνατότητα ύπαρξης ισχυρών και βιώσιμων πολιτικών διαιρέσεων – είναι πολύ σημαντικό και δεν μπορεί να συζητηθεί αφοριστικά και πρόχειρα. Ας μου επιτραπεί ωστόσο να διατυπώσω μια πρόσθετη υπόθεση για τις δυο όψεις με τις οποίες εκφράζεται η πολιτική αλλοτρίωση κάθε συλλογικής διεργασίας στις δημοκρατίες της γνώμης. Θεωρώ εν προκειμένω την υποχώρηση των ισχυρών πολιτικών συμβολισμών ως αποτέλεσμα μιας πολιτικής αλλοτρίωσης που εκδηλώνεται με δυο φαινομενικά αντιθετικούς τρόπους:

- Με τον κατευνασμό και την ^{μεκρως} ~~αξιομετάδοση~~ των διενέξεων ^{για} ~~ως προς~~ τις ρυθμιστικές ιδέες και τα καθοδηγητικά νήματα που διαπνέουν τους γενικούς προσανατολισμούς μιας κοινωνικής ολότητας και μιας πολιτικής κοινότητας
- Με τη μετάλλαξη των ανταγωνισμών σε «μνησικάκες διαιρέσεις», σε διαιρέσεις δηλαδή όπου δεν μορφώνεται, με αναστοχαστικό τρόπο, η

μια ή η άλλη βούληση αλλά οι διάφοροι παίκτες εγκλωβίζονται στο ισχνό κοινωνικό φαντασιακό της ίδιας της μεταπολιτικής. Το εν λόγω κοινωνικό φαντασιακό εξαντλείται δε σε αυτό που μπορεί να αποκληθεί δημοσιονομική χρήση της κοινωνικής ρουτίνας. Με τον όρο αυτό εννοώ ένα πλαίσιο που καθιστά θεμιτές και άξιες λόγου μόνο εκείνες τις διαμάχες ή τις ειδικές συνομιλίες που ασχολούνται με τη διασφάλιση της προνομιακής πρόσβασης ιδιωτικών υποκειμένων και «στατιστικών κοινών» στις τρέχουσες εκροές και εισροές πόρων και αξιωμάτων, τίτλων και αγαθών της ανάπτυξης. Θα πρέπει ωστόσο να διακρίνουμε τη δημοσιονομία της καθημερινότητας από αυτό που θα ήταν μια αυθεντική πολιτική της καθημερινότητας: η πρώτη μοιάζει να έχει αποκλείσει εκ προοιμίου κάθε κριτική στη φύση και στις αξιακές-μεταφυσικές προκείμενες του υπάρχοντος «πλούτου» (των πόρων, των ευκαιριών, των τίτλων) τον οποίο καλούνται να μοιραστούν ~~όλοι και~~ στη βάση ακριβοδίκαιων διαδικασιών άτομα και επιμέρους ομάδες. Μια αυθεντική πολιτική της καθημερινότητας δεν μπορεί ωστόσο να θέτει απλά και μόνο ερωτήματα πρόσβασης και διανεμητικής δικαιοσύνης αλλά και ζητήματα θεμελίωσης της αξίας των υφιστάμενων μοντέλων πλούτου και ανάπτυξης.

Στη δημοσιονομική διαιτησία των μικρο-μετώπων της καθημερινότητας η οποία αποτελεί το μοναδικό αντικείμενο της μεταπολιτικής μπορεί να δει κανείς την εναλλαγή κατευνασμού και μνησικακίας ως εξής: με την κατάρτιση της ειρηνικής δημοκρατικής ρουτίνας σε φάσεις αδιαφορίας ή απάθειας και στιγμές έντασης και ρήξης που εμφανίζονται ανίκανες να γονιμοποιήσουν πραγματικές διεργασίες μόρφωσης συλλογικών ταυτίσεων και από-ταυτίσεων με μη-εφήμερο και ιδρυτικό (~~για να θυμηθούμε την Χάννα Αρεντ~~) χαρακτήρα. Στα πλαίσια αυτής της εναλλαγής μπορεί να ερμηνευτεί η ταυτόχρονη καθήλωση στις συναινέσεις του Κέντρου και η διασπορά εχθροπαθειών τρίτου

7

τύπου: μιλώ για εχθροπάθειες που δεν αφορούν μια συντακτικού χαρακτήρα διαφωνία των μερών τους αλλά τις κατανομές του φθόνου για τις εγγυήσεις αναγνώρισης και προστασίας που υποτίθεται ότι απολαμβάνει ο εκάστοτε άλλος, ο διπλανός. Αυτού του τύπου οι εχθροπάθειες ορίζουν πλέον τους νέους μητροπολιτικούς «τριμπαλισμούς» έτσι όπως αναπτύσσονται στη σκιά φαινομένων κοινωνικής απόταξης τμημάτων του πληθυσμού: λογικές αθρόας φυλετικοποίησης των κοινωνικών και διαπροσωπικών σχέσεων στις οποίες η όποια επιθυμία για αναγνώριση και σεβασμό δεν διαμεσολαβείται από κανέναν κοινωνικοπολιτικό Λόγο αλλά διασπείρεται σε μνησικάκες προκλήσεις που σπάνε, στιγμιαία, τους κώδικες κάθε μορφής πολιτισμένης συμβίωσης.

Πρέπει να σταθούμε πιστεύω σε αυτόν τον διεστραμμένο δεσμό μεταξύ κατευνασμού και βαρβαρότητας, μεταξύ πολιτικού αυτό-μετριάσμού (κρίση της πολιτικής βούλησης και συντριπτική κυριαρχία των τεχνικο-οικονομικών πραγματισμών) και νέων κλιμάκων εχθρότητας στη βάση του εκφυλισμού των κοινωνικών σχέσεων. Ξεκινώντας κανείς από αυτό το δεσμό μπορεί να αντιμετωπίσει το εξής παράδοξο που είχε συλλάβει ενάμιση αιώνα πριν ο Τοκβίλ και που βέβαια σήμερα έχει προσλάβει άλλες διαστάσεις και πρωτοφανή μεγέθη. Το παράδοξο αφορά μορφές κοινωνίας που χαρακτηρίζονται: πρώτον, από την «αταπράυνση των ηθών» με όρους μιας κουλτούρας υστερικής προφύλαξης και υγιεινής, από έναν αγγελισμό στον οποίο το Κακό «απωθείται» με χίλιους δυο τρόπους: ως αρρώστια, ως δυσφορία, ως απουσία ευέλικτης συμμόρφωσης, ως υποφία ^{οικονομικής} τρομοκρατίας κλπ. Και δεύτερον, από την συντριπτική κατίσχυση της αξιωματικής του συμφέροντος που φτιάχνει, όπως έλεγε ο Τοκβίλ, μια «κοινότητα αισθημάτων» στη βάση διάχυτων επιθυμιών για υλική ευημερία. Είναι όμως ακριβώς αυτή η μορφή κοινωνίας που επειδή βασίζεται αφενός σε άγριες ροές επιθυμίας και αφετέρου στη θεραπευτική-προφυλακτική «εξημέρωση» αυτών των ροών, είναι εν τέλει αυτή η μορφή που είναι περισσότερο ευάλωτη στον μηδενισμό: σε αρνητικότητες αδύναμες να συναντηθούν μεταξύ τους στην ανίχνευση ενός

κοινού καλού και ενός υπέρτερου και δεσμευτικού ^{πολιτικού} αγαθού. Αυτός ο τύπος αρνητικότητας μπορεί μεν να διαβρώνει τις παραδοσιακές συμβολικές ταυτότητες αλλά φαίνεται τελείως ακατάλληλος να επινοήσει «γενικούς κώδικες», γέφυρες δηλαδή ανάμεσα στα πολλαπλά ιδιώματα και στις αντίστοιχες «διαφορές». Αν υιοθετούσαμε εδώ την μεταφορά του «κηδεμόνα» - μεταφορά την οποία ο Γάλλος συγγραφέας χρησιμοποίησε για να υποδείξει τη μελλοντική δημοκρατική κοινωνική εξουσία ως έναν «ηδύ δεσποτισμό»- θα λέγαμε ότι ο σύγχρονος κηδεμόνας συγκροτείται ως ενεργοποίηση της κατάτμησης, ως το σύνολο των μηχανισμών που επιτελούν τον κατακερματισμό και τη ρευστοποίηση κάθε συμβολικής τάξης.

Για να θυμηθούμε εδώ άλλη μια σημαντική υπόδειξη της Χάννα Άρεντ, η κρίση της εξουσίας ως αυθεντίας (authority) μπορεί να συμβαδίζει με την αύξηση μορφών βίας και ιδιαίτερα με την ένθεση «προ-πολιτικών» μορφών εχθρότητας στην σφαίρα του κοινωνικού. Οι ίδιες διαδικασίες που προάγουν την αύξηση της ομοιογένειας των χώρων της αντιπροσώπευσης - μέσα από τη συμμόρφωση των θεσμικών υποκειμένων τους στους κανόνες κατασκευής του πολιτικού θεάματος αλλά και με τον εγκλωβισμό των κύριων πολιτικών τοποθετήσεων στο «μεταπολιτικό φιλελεύθερο Κέντρο»- τροφοδοτούν συγχρόνως μνησίκακες και αλυσιτελείς μορφές υπερ-διαφοροποίησης στο υπο-και εξω-θεσμικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι η συρρίκνωση των πολιτικο-συμβολικών αντιθέσεων δημιουργεί ζωτικό χώρο για τον πολλαπλασιασμό των διαχωρισμών (segregations) ανάμεσα σε βιωματικούς χώρους που διέπονται από ένα καθεστώς όχι απλώς «ισχνής συνεννόησης» αλλά γλωσσικής-συμβολικής αποκοπής. Το φαινόμενο των ζωνών αποκλεισμού και προϊούσας εγκληματοποίησης είναι η πιο ακραία εκδοχή αυτής της ~~λογικής των διαχωρισμών που μαρτυρεί~~ τη γλωσσικής-συμβολικής (απόσχιση) τμημάτων του πληθυσμού από τον εθνικό οικονομικό κορμό, τους θεσμούς και τις συμβατικές γλώσσες της πολιτικής μεσολάβησης. Σε αυτή την περίπτωση έχουμε να κάνουμε με νέα «εσωτερικά σύνορα» μέσα στα εθνικά-κρατικά

σύνορα. Αυτά τα σύνορα ωστόσο μεταφράζουν συχνά την ολίσθηση του κοινωνικού δεσμού στη λογική της διαίρεσης ανάμεσα σε «ξένες» μεταξύ τους φυλετικο-κοινοτικές επικράτειες και ^{ζώνες} ~~φρέουδα~~. Κάτι τέτοιο δεν είναι βεβαίως κανόνας για όλες τις εθνικές πραγματικότητες όπου παρατηρείται η άνοδος της «μεταπολιτικής» και η συνακόλουθη κάμψη των πολιτικο-συμβολικών διαιρέσεων. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως ενδεχομένως στην ελληνική, η λογική των διαχωρισμών μετριάζεται από προϋπάρχουσες πολιτισμικές δομές που διευκολύνουν ακόμα την εθνική ομοιογένεια (λ.χ. η εθνοτική σύσταση του μεγαλύτερου μέρους των μεταναστευτικών πληθυσμών, η μη-ύπαρξη αποικιοκρατικού παρελθόντος, η έλλειψη κοινοτικών συσπειρώσεων στη βάση μιας αμιγώς «θρησκευτικής» ομοδοξίας κλπ). Επίσης, η λογική των διαχωρισμών (δηλαδή ο πολλαπλασιασμός φαινομένων εσωτερικής αποκοπής) μπορεί να μετριάζεται κι εκεί που λειτουργούν τα λεγόμενα άτυπα δίκτυα αρωγής, η οικογενειακή βάση της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας, παράλληλες εκδοχές προσόδων και κοινωνικής στήριξης κλπ

Στο σημείο αυτό αξίζει να τεθεί, εκ νέου, ένα ερώτημα: μήπως άραγε το πρόβλημα των πολιτικών συνόρων χρειάζεται μια διαφορετική, και ενδεχομένως πιο θετική, μετάφραση; Μήπως παραμένοντας στο έδαφος της πολιτικής ως γιγαντομαχίας περί της ουσίας των κοινωνικών σχέσεων κυριαρχίας και του «ήθους της πολιτικής κοινότητας» αδυνατούμε να προσεγγίσουμε αυτό που πολλοί αναγνωρίζουν ως διαδικαστική και επικοινωνιακή κατασκευή της σύγχρονης λαϊκής κυριαρχίας και των επάλληλων συναινέσεών της; Ασφαλώς, η θέση που υποστηρίζω εδώ προϋποθέτει - και το λέω ευθέως- μια κανονιστική, έως ηρωική, αντίληψη για την αναγκαιότητα της χάραξης συνόρων στη βάση ουσιαστικών και δεσμευτικών κριτηρίων: τα σύνορα για τα οποία μιλώ αφορούν μεν ποικίλες και αποκλίνουσες αντιλήψεις για τις καλύτερες και δικαιότερες μορφές ζωής αλλά δεν αρκούνται στη διακυβέρνηση αυτής της ονομαστικής πολλαπλότητας με όρους σεβασμού στις διαφορές και στις επιμέρους αξιώσεις ισχύος από τη σκοπιά μιας «βασικής

δικαιοσύνης». Για να δανειστώ τον όρο που χρησιμοποιεί η Σαντάλ Μουφ, τα πολιτικά σύνορα χρειάζεται να είναι και συμβολικά ενεργοποιημένα και όχι απλώς επικυρωμένα από ένα αφηρημένο νομικό σύστημα επιδίκασης των διαφορών ή από τις αγαθές ηθικές προαιρέσεις των μερών της πολιτικής σχέσης. Η ενεργοποίηση κάθε συνοριακής γραμμής είναι έργο της μιας ή της άλλης πολιτικής υποκειμενικότητας που με αυτό τον τρόπο καλείται να πείσει τους άλλους ως φορέας μιας εν δυνάμει ηγεμονίας που προωθεί μια συγκεκριμένη δημόσια φιλοσοφία μεροληπτώντας υπέρ κάποιων συμφερόντων, αξιών και προγραμμάτων. Μια συζήτηση για τα πολιτικά σύνορα είναι λοιπόν αναγκαστικά μια συζήτηση ανάμεσα σε μεροληπτικές οπτικές που οι φορείς τους μπορεί να αλλάζουν επιμέρους θέσεις μέσα στα συγκεκριμένα διαλογικά και συγκρουσιακά πεδία αλλά δεν είναι δυνατό να παραιτούνται από τον πυρήνα των εκατέρωθεν αξιώσεών τους: αυτός ο πυρήνας των αξιώσεων είναι η ίδια η έννοια της εγγάραξης του συνόρου, η ίδια **η αλήθεια της συνοριακής τομής** η οποία πρέπει πάση θυσία να μην γίνει αδιάφορη (σχετικιστική) και συγχρόνως να μην εκφυλιστεί σε αυτό που ο Ετιέν Μπαλιμπάρ αποκαλεί «δομική βία» (δογματική εκτροπή). Ένας κίνδυνος, για παράδειγμα, που επικρέμεται σε κάθε δημοκρατία όπου ο δημόσιος λόγος έχει μετατραπεί «σε δημόσια φιλοσοφία της πολιτικής οικονομίας» (Sheldon Wolin) αφορά και τον τρόπο με τον οποίο επιμέρους άτομα και ομάδες επιδιώκουν να δραπετεύσουν από τη βία των οικονομικών εξαναγκασμών. Καθώς δοκιμάζεται ο συμβολικός κώδικας της πολιτικής ετεροδοξίας και ^{από τον} ~~από τον~~ ήταν παλαιότερα η «συστημική κριτική», αυτό που διατίθεται στους συγχρόνους είναι είτε ένας ήπιος νεορομαντισμός προσανατολισμένος στην άγρια του «μοναδικού βιώματος» (στις ιδιότυπες βιωματικές διαδρομές του καθένα) είτε η προσφυγή σε διάφορες θεραπευτικές μυθολογίες που προσφέρουν ένα κάποιο αίσθημα του ανήκειν. Μεταμοντέρνος ατομικισμός και «κοινοτισμός» συγκλίνουν εμπλουτίζοντας, κατά κάποιον τρόπο, την «καταναλωτική ιδιότητα του πολίτη» ως εγκλωβιστική αφήγηση της ιδιότητας του πολίτη στις δημοκρατίες της

1 1
αγοράς. Αυτή άλλωστε η καταναλωτική ιδιότητα του πολίτη υπερβαίνει με τον τρόπο της την ένταση μεταξύ κράτους και αγοράς, μεταξύ δημόσιας παροχής και ιδιωτικής εμπορικής προσφοράς: η σχέση του homo democraticus με το δημόσιο χώρο μιμείται πλέον συστηματικά τη σχέση του παροχέα και του επωφελούμενου, του επιχειρηματία (κρατικού ή ιδιωτικού) και του πελάτη-χρήστη των αγαθών και υπηρεσιών του.

Φυσικά, για μεγάλο κομμάτι της σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας αυτή η σχέση δεν αποτελεί ένα θεωρητικό, πολιτικό και ηθικό πρόβλημα: και όχι μόνο δεν αποτελεί πρόβλημα αλλά θεωρείται και δείγμα αυξημένης αναστοχαστικότητας εκ μέρους των υποκειμένων που ζυγίζουν πλέον καλά την εμπιστοσύνη τους στο σύστημα με τον ίδιο τρόπο που καλούνται να κάνουν έρευνες αγοράς και σύγκριση τιμών πριν αγοράσουν το οτιδήποτε. Εδώ, το κύριο ελάττωμα της μεταπολιτικής εντοπίζεται απλά στην υπόθαλψη «ακραίων» και «ανομικών» πρακτικών που απειλούν τα επίπεδα κοινωνικής συνοχής και την ήρεμη λήθη που υπόσχεται η «αγοραστική δημοκρατία». (K. Papadopoulos)

Τελώνια για
ημετέριους :